А36863
2
Р 631

Володимир РОЖКО

РЕШНІВКА – Малий Почаїв історичної Волині

Зміст

...бо земля ця свята! 5

Розділ I. В пам'яті віків

1.1. Біля витоків річки Самець 20
1. 2. Печерний монастир на Святій горі 26
1. 3. Безіменні сіячі віри Христової 34

Розділ II Давні святині Решнівки

2. 1. Безцінний дар шляхтянці Марії Савич 40
2. 2. Божі храми на Святій горі 53
2. 3. Пом'яни їх, Господи, у царстві Твоїм. 60

Розділ III Віків бурхлива течія...

3. 1. Шлях на Голгофу. 67
3. 2. Святість місця ніколи не зникає 73
3. 3. Решнівка: вчора, сьогодні, завтра. 80
3. 4. На прошу до Малого Почаєва. 85
Джерела до Розділу I 91
Джерела до розділу II 92
Джерела до розділу III 94

Додатки 95

Акафіст до чудотворної ікони Решнівської Божої Матері всіх сумуючих радість 123
Публікації Володимира Рожка про Святу гору і чудотворний образ Божої Матері в селі Решнівка 133

линський християнсько-освітній процес, під час якого людина отримувала певні духовні скарби, які є складовою частиною нашої душі.

Слід також підкреслити, що на відміну від навколишніх сіл, Решнівка ще від Мефодіївської доби 870-992 мала такий вагомий духовний осередок з волі Творця і Вседержителя, як печерний монастир на Святій горі біля витоків річки Самця. Саме його насельники ченці анахорети започаткували тут печерну обитель і вперше засвітили непогасну свічку віри – святого українського православ'я, яку не вдалося загасити жодному окупанту землі нашої – білим і червоним москалям, полякам, німцям і те світло віри світило і обігрівало душі вірних в найчорніші сторінки нашої історії.

1. 2. Печерний монастир на Святій горі.

Як ми згадували вище, Свята гора з трьох сторін омивається водами річки Самець, яка бере свої витоки із джерел, які поруч неї, створює відповідний природній захист, а її первісним насельникам давала все необхідне для побуту і життя. Це місце особливе і з волі Божої оселились тут первісні ченці анахорети, які шукали місце для своїх чернечих подвигів, зрікшись всіх спокус земного життя. Судячи з назви річки Самець (самітний) на Святій горі на початках спасався лише один чернець, одначе наявність в печері двох кам'яних лежаків свідчать нам про одночасне спасіння і чернечі подвиги не одного, а двох іноків анахоретів.

Облюбувавши Святу гору для місця свого поселення, ченці анахорети розпочали примітивними засобами IX – X ст. (Мефодіївська доба) копати печеру у Свя-

тій горі. При ст.ранному огляді печера не є природна, а викопана. Її довжина – 6 м, ширина – 2,3 м, висота – 2 м. З обох сторін по середині печери знаходиться два кам'яні лежаки (ліжка), саме на них збирали свої короткі сни ченці анахорети (відлюдники), гартували своє тіло і кріпили свій дух. В кінці печери стояв престол, отже печера служила одночасно келією і церквою де в довгих і щирих молитвах вели вони розмову з Всевишнім. В ній вони вершили свої чернечі подвиги з довгих постів, покут, покаянь, неспання, важкої фізичної праці. [8, с. 6].

Чудотворний образ Божої Матері в храмі Преображення Господнього в с. Решнівка.

Печера знаходиться із східної сторони Святої гори за 20 кроків від річки Самець, яка, до речі, в цьому місці уже дуже бурхлива через кам'яні пороги, які видні по течії річки як в самому селі Решнівка і в лугах де вона протікає. Слід наголосити, що її кришталево чисті води тут придатні для пиття людини і в наш час. Головна причина того – річка Самець свої витоки бере з кількох джерел не занехаяних і не отруєних ще людиною, її господарською діяльністю і побутом.

Навколишня чарівна природа, краса Святої гори Решнівецької, яка так мальовниче вписується в навколишні краєвиди, суха й чиста печера, вдосталь джерель-

ної води, риба в річці Самець, ягоди, гриби, мед диких бджіл в навколишніх лісах, що покривали теперішні поля, глухе відлюдне місце – все це та інше привабило сюди перших ченців – відлюдників анахоретів вершити тут чернечі подвиги.

Свята гора, на який збудовано було первісний дерев'яний храм Преображення Господнього височить на кілька десятків метрів, а з східної сторони від річки Самець виразно видно її кам'яну структуру та вхід до печери. Тому перші ченці анахорети і розпочали довбати кам'яну печеру саме з східної сторони, не боячись обвалів землі, їм було добре видно грунтовий склад гори.

Уважно оглядаючи стіни і заокруглений нерівний верх печери бачимо, що вона, на відміну від скельно-печерного монастиря на Божій горі біля Бережців, не була своїми насельниками з багатьох причин гладко і рівно відшліфована, в ній місцями виглядають досить великі нерівні камені. Іноків анахоретів її насельників було тут не більше 1–2-ох, тобто брак фізичної сили, а вони, можливо, і не надавали великого значення досконалості форм своєї печери або ж боялися порушити кам'яну структуру Святої гори, тобто боялись обвалів кам'яних

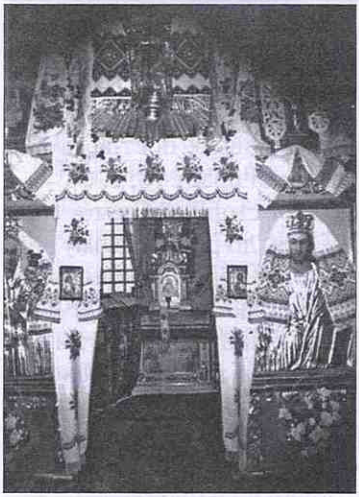

Чудотворний образ Божої Матері над царськими воротами в церкві Преображення Господнього в с. Решнівка.

брил, тому й залишили печеру в такому вигляді наступним насельникам і таку, яку бачимо в наш час.

Як ми зауважили вище, печера була суха і тепла, вхід до неї закривався плетеними з очерету, трави, верби, лози своєрідними килимами, а в холодні осінні і зимові дні ченці розпалювали тут вогонь, на якому не лише варили собі їжу, а й обігрівали печерний монастир. Брали вони собі для цього дрова не димлячих дерев: береза, ясень, клен і інші. [9, с. 18].

Знаємо з історичних джерел, що одною з головних ознак первісного чернецтва було відлюдне життя, анахоретне, слово інок, тобто монах, грецького походження, означає в перекладі – один, тобто той, хто живе сам, самотній. [10, с. 95]. А звідти, як ми наголошували, і назва річки – Самець!

Заселення Святої гори відбувалось, на думку автора, так: один чернець поселивсь тут в Мефодіївську добу (870 – 992) і розпочав своє чернече життя з будівництва тимчасового житла, ним міг бути звичайний курінь з гілок дерев, одночано розпочалася праця над довбанням в горі печери. Маємо пам'ятати, що східне первісне чернецтво на відміну від українського, поселялось в природних печерах, наше, як свідчать літописні джерела, обов'язково копало печери особисто. Прикладом того можуть бути печерні монастирі в Зимному, Почаєві, Києві і інші.

– Многі бо монастирі цесарями, і боярами, і багатством поставлені, та не такі вони, як ті, що поставлені сльозами, і постом, і молитвою, і неспанням. Антоній бо не мав ні золота, ні срібла, а досягнув усього постом і сльозами… [11, с. 97]. Літописець мав тут на увазі преподобного Антонія Печерського, який пішов у гору,

викопав печеру, яка є під новим монастирем, і в ній скончав він життя своє, живши у чесності і не виходячи з печери сорок літ, – і ніколи, і нікуди. В ній же лежать мощі його до сьогодні. Браття ж та ігумен жили в печері. А коли братії умножилося і не могли вони вміститися в печеру, то задумали вони поставити монастир зовні печери… [12, с. 97].

Печерний монастир на Святій горі в Решнівці без сумніву, заснований ще в Мефодіївську добу, коли перші іноки – анахорети поселилися на Волині, особливо в гористій, горбистій сухій, відлюдній місцевості біля джерел, річок, озер, прийшли спасатись, відійшовши від метушні світу цього, через монаше подвижництво шукали ключів до царства небесного, а своїми чернечими подвигами з щирих і довгих молитов, постів, покут і покаянь, важкої фізичної праці, неспання, інших

Іконостас в храмі Преображення Господнього, 1759 р., в с. Решнівці.

чернечих чеснот і подвигів освятили місце вони і на Святій горі в Решнівці для наступних преображенських наземних святинь, і як ми знаємо, кількома століттями потому, на місці печерного монастиря тут побудовано храм українською православною шляхтянкою Марією Савич власницею Решнівки і навколишніх місцевостей. І престол святині було освячено в ім'я Преображення Господнього, тобто попередня печерна святиня преобразилась в наземну, Свято-Преображенську церкву. [13, с. 132 – 133].

Можемо лише до викладеного нами на основі археологічних, історичних матеріальних джерел стверджувати, що печерний монастир ченців анахоретів існував на Святій горі впродовж кількох століть. Можливо і монголо-татарська повінь його оминула, але маємо пам'ятати, що Володимирська доба перед чернецтвом

Іконостас храму Преображення Господнього, 1759 р. в Решнівці. Над царськими воротами чудотворний образ Богородиці.

ставила протилежні завдання: замість спасатись анахоретно, відлюдно, ченці келліоти мали спасати не лише себе, а й своїх братів і сестер по крові і віри від темряви язичества, засівати віру Христову, нести освіту своєму народу.

– Володимирська доба, – читаємо в історичному джерелі, – ставила перед українським монашеством зовсім інші завдання: не лише спасатись самим, а й через освіту, науку Божого слова спасати інших, тобто бути просвітителями свого народу. [11, с. 66–67].

Впродовж віків польської, московської білої, червоної окупації України, Волині печерні монастирі в Решнівці, Почаєві, на Божій горі, Даниловій горі, в Зимному, оприч Києво-Печерської Лаври, були поза увагою дослідників і не із їх небажань, а цензури окупантів землі нашої, яка на подібні теми наложила своє «табу» і не випадково. Показати, що в Україні, на Волині у IX–X ст. були печерні монастирі, коли ще й Москви і Варшави не було й в згадках, окупанти дозволити цього не могли бо ж були вони «старшими братами», а їх церкви «Церквами-матерями», а не мачухами, дочками. Написати вони правду не могли дозволити, бо нею розвівались

Другий престіл в храмі Преображення Господнього в с. Решнівці.

всі міфи впродовж віків надуманих і повторюваних не лише ними, а й перевертнями-малоросами.

Довголітній настоятель церкви Преображення Господнього в Решнівці в XIX ст. о. доктор Стефан Барановський, о. Миколай Теодорович в своїх публікаціях про Решнівку і її святиню храм Преображення Господнього з чудотворним образом Пречистої Богородиці ні словом не омовились про первісне призначення печери під церквою на Святій горі, хоч добре знали передання про те, що власниці Решнівки українській православній шляхтянці, який подарував подорожуючий чернець святий образ Богородиці, перед тим образом преподобна вдова Марія Савич молилась і просила Пречистої вказати місце побудови церкви до якої вона б занесла подаровану ікону, бо ж святиня повинна перебувати в святині і однієї ночі в сні вона отримала настанову Богородиці: побудувати церкву в пам'ять преславного Преображення Господнього і притому на скалі, на тому місці де печера… [14, с. 335]. Ніхто з них не назвав у своїх публікаціях наявність печери і її первісного призначення, не сказали вони й неправди, до якої підштовхували їх як дослідників наставлені цензори слуги московського світського і церковного імперіалізму, які називали печерні монастирі – печерами розбійників, нічних злодіїв… Нехай наступний по мені дослідник, читач поставить собі запитання: а чи розбійники, злодії довбали би у скелі печеру, спали би на кам'яних лежаках? Безперечно ні! Печера на Святій горі в Решнівці створена працею перших ченців анахоретів для свого спасіння і спасіння тих, хто населяв печерний монастир впродовж кількох століть.

Не знаходимо жодної згадки про печеру і її походження, первісне призначення і в публікації о. Павла

Лібова настоятеля церкви Преображення Господнього в 30-х рр. XX ст., який не одноразово, з слів старожилів, молився в печері. [15, с. 597-598].

Ото ж східним і західним «старшим братом» правдиві дослідження про вік наших міст, сіл, монастирів, храмів, рукописних, першодруків святих книг, інших предметів світського і церковного мистецтва не смакували і вони все робили, щоб подібні правдиві знання нашої історії не прийшли до нас і не відкрили нам очі про те, що ми вчили отих горезвісних «старших братів» письму, хрестили їх, виводили з темряви язичництва, диких звичаїв, несли їм освіту, культуру, віру…, робили спроби тим самим дати ординцям уроки європейської цивілізації, яка в них у первісному, правдивому вигляді так і не прижилися тому маємо і понині там Путіна, Кирила, Стрелкова і так зване «АТО» з «ДНР» і «ЛНР» на нашій землі.

Батюшкам, ієрархам (правда не всім!) УПЦ МП такі публікації також не смакують і вони, із-за своєї заангажованості путінами і кирилами, такого переварити не можуть,але забувають при тому, що правда буває в однині!

1. 3. Безіменні сіячі віри Христової.

Печерний монастир під Святою горою в Решнівці витоки бере з Мефодієвської доби (870-992 рр.) і впродовж кількох віків був головним осередком віри Христової в тому регіоні історичної Волині.

Південна Волинь, зокрема Крем'янеччина (до історичної Крем'янеччини належали Збараж і Збаражчина) казкової краси земля. Своїми пасмами гір, па-

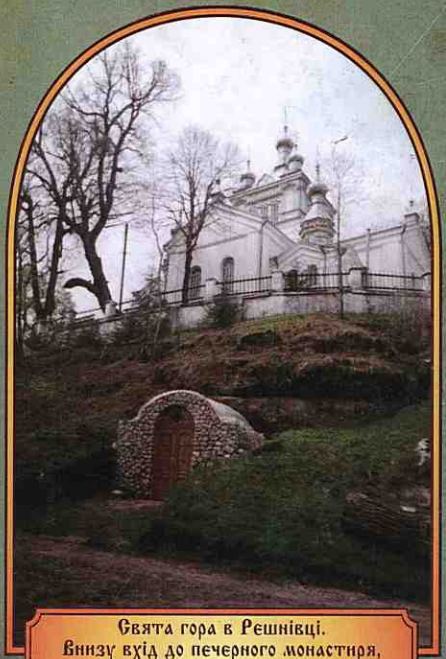

Свята гора в Решнівці.
Внизу вхід до печерного монастиря,
зверху храм Преображення Господнього,
1759 року

ISBN 978-966-361-858-6
9 789663 618586